

บทที่ 4

นโยบายเรื่องอัตราดอกเบี้ยและการบริหารความเสี่ยงด้านอัตราดอกเบี้ยของธนาคารพาณิชย์

นโยบายเรื่องอัตราดอกเบี้ย

การกำหนดอัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืม คือการตั้งราคาสินค้าอย่างหนึ่ง ซึ่งย่อมหนีไม่พ้นกฎของอุปสงค์-อุปทาน (Demand-Supply Law) กล่าวคือ ในยามที่ธนาคารมีสภาพคล่องสูง อัตราดอกเบี้ยกู้ยืมจะมีแนวโน้มต่ำลง แต่ในยามที่อัตราสภาพคล่องเริ่มตึง อัตราดอกเบี้ยจะมีแนวโน้มสูงขึ้น อย่างไรก็ตาม ยังมีปัจจัยอื่นๆ ที่มีส่วนในการกำหนดอัตราดอกเบี้ยซึ่งสามารถอธิบายได้ดังต่อไปนี้ (สมาคมธนาคารไทย, 2546)

ต้นทุนดอกเบี้ย

ธุรกิจหลักของธนาคารคือ การรับฝากเงินจากบุคคลหรือธุรกิจทั่วไป โดยธนาคารจะเป็นผู้ดำเนินการนำเงินที่ได้จากการฝากไปให้กู้ยืมแก่ผู้ที่ต้องการสินเชื่อ ดังนั้น แหล่งที่มาของเงินให้กู้ยืมของธนาคารโดยพื้นฐาน ได้แก่ เงินฝากของลูกค้าธนาคาร และต้นทุนที่สำคัญคือ ดอกเบี้ยเงินฝาก นอกจากนั้น ยังมีค่าใช้จ่ายสำคัญ ๆ ที่ทำให้ต้นทุนดอกเบี้ยสูงขึ้น ได้แก่ เงินสดสำรองตามกฎหมาย (Reserve Requirement) เนื่องจากทุกครั้งที่ธนาคารปล่อยสินเชื่อธนาคารต้องนำเงินไปฝากเป็นเงินสดสำรองตามกฎหมาย ไว้กับธนาคารแห่งประเทศไทย เพื่อเป็นหลักประกันในการเบิกถอนของผู้ฝากอีกร้อยละ 7.25 ของเงินกู้ที่ธนาคารปล่อย ซึ่งทำให้ธนาคารหมดโอกาสที่จะนำเงินจำนวนนี้ไปปล่อยสินเชื่อ จึงนับได้ว่า เงินสดสำรองตามกฎหมายเป็นต้นทุนดอกเบี้ยเงินกู้ อีกชนิดหนึ่ง นอกจากนั้น ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานยังคงเป็นต้นทุนดอกเบี้ยด้วย ซึ่งได้แก่ ค่าใช้จ่ายต่างๆ ที่ใช้ในการดำเนินกิจการของการให้บริการรับฝากเงินและการให้สินเชื่อของธนาคาร เช่น ค่าแรงงานพนักงาน ค่าวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ค่าน้ำ ค่าไฟ ฯลฯ

แหล่งที่มาของเงินทุนให้กู้ยืม

แหล่งที่มาของเงินทุนที่สำคัญได้แก่ เงินฝาก และต้นทุนเงินทุนที่สำคัญที่สุด คือ ดอกเบี้ยเงินฝาก อย่างไรก็ตาม ธนาคารยังสามารถกู้เงินจากแหล่งอื่น ๆ อีก เช่น การกู้เงินจากธนาคารพาณิชย์ด้วยกันเอง โดยจะเป็นการกู้ยืมระยะสั้นมาก ทั้งนี้ เนื่องจาก เป็นเงินที่ธนาคารมีเหลือจากการให้ลูกค้ากู้ยืม จึงนำมาให้กู้ยืมกันเองในอัตราดอกเบี้ยที่ต่ำ และจะรีบนำกลับมาชำระคืนเนื่องจากนำมาปล่อยให้ลูกค้าได้ในอัตราดอกเบี้ยที่สูงกว่า ดังนั้น ธนาคารจึงมีโอกาสที่จะหาดอกเบี้ยที่มีต้นทุนที่ต่ำกว่าในบางเวลา อย่างไรก็ตาม เงินให้กู้ที่นำมาจากเงินกู้ระหว่างธนาคารยังคงเป็นจำนวนที่ไม่มากนัก เมื่อเทียบกับที่นำมาจากเงินฝาก

ความเสี่ยง

ความเสี่ยงของการให้สินเชื่อจะมีผลต่อการกำหนดอัตราดอกเบี้ยของธนาคาร โดยอัตราดอกเบี้ยจะถูกกำหนดสูงขึ้น ถ้าลูกค้ามีความเสี่ยงสูงขึ้น ดังนั้นธนาคารจึงต้องทำการวิเคราะห์ความเสี่ยง ทั้งทางด้านสถานภาพทางการเงิน สภาพเศรษฐกิจ ความสามารถในการบริหารจัดการของลูกค้า และความน่าเชื่อถือของผู้บริหาร ก่อนที่จะกำหนดอัตราดอกเบี้ยในการให้กู้ยืมเงินแก่ลูกค้า ในสถาบันการเงินบางประเภท เช่น บริษัทเงินทุน มักจะกำหนดอัตราดอกเบี้ยในการให้กู้ยืมแก่ลูกค้าสูงกว่าธนาคาร ทั้งนี้ เนื่องจากมีความประสงค์ที่จะปล่อยสินเชื่อให้กับกลุ่มลูกค้าที่มีความเสี่ยงสูงกว่าทำให้คุณภาพลูกค้าของบริษัทเงินทุนมักคุณภาพต่ำกว่าลูกค้าของธนาคารพาณิชย์

ธนาคารพาณิชย์ที่มีระบบบริหารความเสี่ยงที่มีมาตรฐานมักจะนำระบบการจัดอันดับความเสี่ยงมาใช้ โดยจะนำความเสี่ยงต่าง ๆ มาพิจารณาร่วมกัน และกำหนดอัตราดอกเบี้ยที่เท่ากันในกลุ่มลูกค้าที่มีระดับความเสี่ยงเดียวกัน

ระยะเวลาการให้กู้ยืมเงิน โดยทั่วไปสามารถแบ่งได้เป็น

การให้กู้ยืมระยะสั้น (Short Term Loan) วัตถุประสงค์ในการกู้ยืม คือ เพื่อเป็นเงินทุนหมุนเวียน (Working Capital) โดยมีระยะเวลา 1 3 6 และ 12 เดือน ตามความต้องการที่แท้จริงของการใช้เงินของลูกค้า

การให้กู้ยืมระยะยาว (Long Term Loan) มีวัตถุประสงค์ในการกู้ยืม คือ เพื่อการลงทุนในทรัพย์สินถาวร (Fix Asset) หรือ ในการทำสินเชื่อโครงการ (Project Finance) โดยมีระยะเวลาในการให้กู้ยืมมากกว่า 1 ปีขึ้นไป

อนึ่ง การกู้ยืมตั้งแต่ระยะเวลา 1 ถึง 2 ปี อาจมีการเรียกกันว่า การให้กู้ยืมระยะปานกลาง (Medium Term)

ระยะเวลาการให้กู้ยืม และจำนวนเงินให้กู้ จะมีผลต่อการกำหนดอัตราดอกเบี้ยของธนาคาร ทั้งนี้ เนื่องจากระยะเวลาในการให้กู้ยืมยิ่งยาวนานขึ้น ความไม่แน่นอนยิ่งมากขึ้น จะทำให้นักธนาคารมีความเสี่ยงสูงขึ้น และมีผลให้นักธนาคารคิดอัตราดอกเบี้ยสูงขึ้นตามไปด้วย

ประเภทของดอกเบี้ย

อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ของธนาคารพาณิชย์

สถาบันการเงินในประเทศไทยสามารถให้กู้ยืมเงินได้หลายสกุล ซึ่งจะขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้ขอสินเชื่อ ถ้าผู้ขอสินเชื่อมีรายได้เป็นเงินสกุลใดก็ควรขอสินเชื่อเป็นสกุลนั้น ทั้งนี้ เพื่อไม่ให้เกิดความเสี่ยงด้านอัตราแลกเปลี่ยน (Foreign Exchange Risk) โดยที่เงินกู้แต่ละสกุลก็จะมีอัตราดอกเบี้ยเป็นของตัวเอง อย่างไรก็ตาม เพื่อให้เกิดความสะดวกในการกำหนดอัตราดอกเบี้ย (Quote Rate) สถาบันการเงินส่วนใหญ่มักจะใช้ดอกเบี้ยอยู่เพียงสองสกุล ได้แก่ อัตราดอกเบี้ยสกุลบาท ซึ่งเป็นดอกเบี้ยที่ใช้แทนการกู้ยืมที่เป็นสกุลเงินบาท และดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมระหว่างธนาคารในกรุงลอนดอน (London Interbank Offering Rate) ที่ใช้แทนอัตราดอกเบี้ยจากการกู้ยืมของเงินต่างประเทศอื่น ๆ ทั้งหมด

อัตราดอกเบี้ยของการกู้ยืมเงินสกุลบาท (Baht Loan) มีอัตรามาตรฐาน 4 ชนิด ได้แก่

1. อัตราดอกเบี้ยลูกค้ายรายใหญ่ขั้นต่ำแบบมีระยะเวลา (Minimum Loan Rate: MLR)
2. อัตราดอกเบี้ยขั้นต่ำสำหรับเงินกู้เบิกเกินบัญชี (Minimum Overdraft Rate: MOR)

3. อัตราดอกเบี้ยที่เรียกเก็บจากลูกค้ารายย่อยชั้นดี (Minimum Retail Rate: MRR) ทั้งนี้ใช้โยงเข้ากับอัตราดอกเบี้ย MLR เพื่อให้สามารถสะท้อนระดับความเสี่ยงที่แตกต่างกันระหว่างลูกค้ารายใหญ่กับลูกค้ารายย่อยได้ โดยบวกส่วนต่างสูงสุดที่ธนาคารพาณิชย์ประกาศไม่เกินร้อยละ 4 ต่อปี

4. อัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมมาตรฐานทั่วไป (General Lending Rate: GLR)

อัตราดอกเบี้ยของการกู้ยืมเงินสกุลต่างประเทศ (Foreign Loan) มีอัตรามาตรฐานที่สำคัญเพียงชนิดเดียวได้แก่ อัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมระหว่างธนาคารในกรุงลอนดอน (London Interbank Offering Rate)

เนื่องจากการให้กู้ยืมที่เป็นสกุลเงินตราต่างประเทศมีหลายสกุล ดังนั้น ระบบมาตรฐานสากล (International Practice) จึงได้ใช้อัตราดอกเบี้ยมาตรฐานที่กำหนดกันระหว่างธนาคารในกรุงลอนดอน (LIBOR) เป็นมาตรฐานในการเปรียบเทียบเนื่องจากเป็นอัตราที่ได้รับความเชื่อถือในระบบธนาคารทั่วโลก และมีการประกาศเป็นมาตรฐานอย่างชัดเจน โดยแต่ละธนาคารที่ให้กู้ยืมจะกำหนดอัตราดอกเบี้ย (Quote Rate) โดยกำหนดส่วนเพิ่มของความเสี่ยง (Risk Premium) รวมกับส่วนเพิ่มค่าใช้จ่ายต่างๆ ในการดำเนินงานของธนาคารและนำไปบวก (ลบ) จาก LIBOR เช่น $LIBOR + 2.5\%$ ฯลฯ

ในกรณีของเงินกู้ที่เป็นเงินตราต่างประเทศและไม่ใช้สกุลดอลลาร์ ธนาคารจะต้องทำการคำนวณเปรียบเทียบเปลี่ยนอัตราดอกเบี้ยจากสกุลที่ให้กู้ยืมมาเป็นอัตราดอกเบี้ยมาตรฐาน LIBOR

ดังนั้น ในทางปฏิบัติ ดอกเบี้ย LIBOR จึงไม่ได้ใช้เป็นอัตราดอกเบี้ยมาตรฐานเฉพาะเงินสกุลดอลลาร์เท่านั้น แต่สามารถนำมาเทียบใช้เป็นมาตรฐานสำหรับสกุลอื่น ๆ ได้ด้วย อย่างไรก็ตาม การกำหนดอัตราดอกเบี้ยในสกุลอื่น ๆ ยังคงมีน้อยมาก ซึ่งไม่เป็นที่ยอมรับกัน เช่น การกำหนดดอกเบี้ยสกุล เยน ญี่ปุ่น ฯลฯ นอกจากนี้ ยังมีตลาดการเงินเช่นนี้ในอีกหลายประเทศ เช่น สิงคโปร์ เรียกว่า SIBOR กรุงเทพฯ เรียกว่า BIBOR

อัตราดอกเบี้ยเงินฝากของธนาคารพาณิชย์

อัตราดอกเบี้ยเงินฝากที่ต้องถูกจ่ายคืนเมื่อทวงถาม (Saving Deposits) ซึ่งได้แก่ อัตราดอกเบี้ยเงินฝากเพื่อเรียก (Demand Deposits Rate) ซึ่งในปัจจุบันตามประกาศของธนาคารแห่ง

ประเทศไทย ธนาคารพาณิชย์ไม่ต้องจ่ายดอกเบี้ย เนื่องจากเงินฝากประเภทนี้ส่วนใหญ่เป็นเงินฝากที่ใช้ หมุนเวียนในการดำเนินธุรกิจ โดยใช้เช็คเป็นสื่อกลางในการส่งจ่ายเงิน และอัตราดอกเบี้ยออมทรัพย์ ตามปกติ ธนาคารจะจ่ายดอกเบี้ยให้ปีละ 2 ครั้ง โดยคำนวณดอกเบี้ยเป็นรายวันและนำมา รวมกับเงินคงเหลือในบัญชีแบบทบต้นในเดือนมิถุนายนและธันวาคม ซึ่งจ่ายได้ไม่เกินเพดานอัตราดอกเบี้ย สูงสุดที่ทางการกำหนด

อัตราดอกเบี้ยเงินฝากที่จ่ายคืนเมื่อสิ้นระยะเวลา (Fixed Deposits) ได้แก่ อัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำที่กำหนดระยะเวลาชำระคืนแน่นอน ซึ่งแบ่งตามประเภทต่ำกว่า 3 เดือน 3 เดือนแต่ไม่ถึง 12 เดือน 12 เดือน มากกว่า 12 เดือนแต่ไม่ถึง 2 ปี และตั้งแต่ 2 ปีขึ้นไป อัตราดอกเบี้ยเงินฝากสินทรัพย์สัปดาห์ อัตราดอกเบี้ยเงินฝากที่เป็นเงินตราต่างประเทศ และอัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำชนิดโอนเปลี่ยนมือได้ (Transferable Certificate of Deposit) นอกจากนี้ ยังมีอัตราดอกเบี้ยอีกหลายประเภท อันได้แก่ (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2548)

อัตราดอกเบี้ยอ้างอิง (Reference Rate)

เป็นอัตราดอกเบี้ยที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศทุกวันศุกร์เพื่อใช้ในการอ้างอิง สำหรับการกำหนดอัตราดอกเบี้ยเงินฝากของธนาคารพาณิชย์ไทยในสัปดาห์ถัดไป ประกอบด้วย อัตราดอกเบี้ยเงินฝากออมทรัพย์ อัตราดอกเบี้ยเงินฝากระยะเวลา 3 เดือน 6 เดือน และ 12 เดือน

อัตราดอกเบี้ยอ้างอิงจะคำนวณมาจากอัตราดอกเบี้ยล่าสุดเฉลี่ยของธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่ 5 ธนาคาร ได้แก่ ธนาคารกรุงเทพ ธนาคารกสิกรไทย ธนาคารกรุงไทย ธนาคารไทยพาณิชย์ และธนาคารกรุงศรีอยุธยา

อัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมระหว่างธนาคาร (Interbank Rate)

เป็นอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ยืมในตลาดเงินระยะสั้น เพื่อใช้ในการปรับสภาพคล่อง ของธนาคารพาณิชย์โดยธุรกรรมอาจจะอยู่ในรูป การกู้ยืมแบบจ่ายคืนเมื่อทวงถาม (At Call) หรือเป็นการกู้ยืมแบบมีกำหนดระยะเวลา (Term) ตั้งแต่ 1 วัน ถึง 6 เดือน ในทางปฏิบัติส่วนใหญ่ ประมาณร้อยละ 50-70 เป็นการกู้ยืมระยะ 1 วัน (Overnight) รองลงมาเป็นการกู้ยืมแบบจ่ายคืนเมื่อทวงถาม (At Call)

อนึ่งถ้าเป็นการกู้ยืมในตลาดระหว่างสถาบันการเงินด้วยกันจะเรียกว่า Interfinance และ อัตราดอกเบี้ยที่ใช้เรียกว่า Interfinance Rate

อัตราดอกเบี้ยมาตรฐาน (Bank Rate)

เป็นอัตราดอกเบี้ยที่ธนาคารกลางเรียกเก็บจากสถาบันการเงินที่ให้กู้ยืมในวงเงินที่กำหนด จากฐานเงินฝากของสถาบันการเงินแต่ละแห่ง โดยการให้กู้ยืมนี้ถือว่าเป็นแหล่งกู้ยืมแหล่งสุดท้าย (Lender of Last Resort) เมื่อมีความจำเป็นภายในระยะเวลาสั้นๆ อย่างมากไม่เกิน 7 วัน ทั้งนี้ เพื่อรองรับความผันผวนของความต้องการใช้เงินในตลาดเงินเป็นสำคัญ หรือ จากการเบิกถอนเงินฝากของประชาชนในภาวะผิดปกติโดยจะช่วยสร้างความเชื่อมั่นให้กับระบบการชำระเงิน เป็นต้น หลักประกันที่ใช้ในการกู้ยืมเงินนี้ส่วนมากจะเป็นหลักทรัพย์รัฐบาล อย่างไรก็ตาม การปรับปรุง หรือการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างอัตราดอกเบี้ยมาตรฐานในแต่ละครั้ง มีวัตถุประสงค์เพื่อให้การดำเนินนโยบายการเงินมีประสิทธิภาพมากขึ้น อย่างไรก็ตาม ธนาคารแห่งประเทศไทยได้ประกาศยกเลิกอัตราดอกเบี้ยมาตรฐาน เมื่อวันที่ 25 กันยายน 2544 และให้ใช้อัตราดอกเบี้ยหน้าต่างสภาพคล่อง สิ้นวัน หรือ End-of day Liquidity Rate แทน โดยมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2544 เป็นต้นไป

อนึ่งอัตราดอกเบี้ยหน้าต่างสภาพคล่องสิ้นวันนี้เป็นอัตราดอกเบี้ยที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดให้เท่ากับ อัตราดอกเบี้ยนโยบาย (อัตราดอกเบี้ยตลาดซื้อคืน 14 วัน) บวกส่วนต่าง

อัตราดอกเบี้ยซื้อคืนในตลาดพันธบัตร (Repurchase Rate)

เป็นอัตราดอกเบี้ยที่ใช้ในการซื้อขายพันธบัตรรัฐบาล พันธบัตร ธปท. และพันธบัตร รัฐวิสาหกิจที่กระทรวงการคลังค้าประกันเงินต้นและดอกเบี้ย ของสถาบันการเงินที่เป็นสมาชิกในตลาดซื้อคืนพันธบัตรโดยธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) เป็นนายทะเบียนและตัวแทนการรับจ่ายเงินซึ่งถือว่าเป็นคู่สัญญาโดยตรงกับผู้ซื้อและผู้ขาย โดยระยะเวลาการกู้ยืมจะเป็น 1 วัน 7 วัน 14 วัน 1 เดือน 3 เดือน และ 6 เดือน ทั้งนี้อัตราดอกเบี้ยตลาดซื้อคืนระยะ 14 วันนั้น ธปท. ใช้เป็นเครื่องมือในการส่งสัญญาณในการดำเนินนโยบายทางการเงินภายใต้กรอบ Inflation Targeting

การบริหารความเสี่ยงด้านอัตราดอกเบี้ยของธนาคารพาณิชย์

การบริหารความเสี่ยง

ความเสี่ยงในธุรกิจการธนาคาร หมายถึง เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นตามที่คาดไว้หรือไม่คาดไว้ แล้วเกิดผลกระทบในทางลบต่อผลกำไรหรือเงินทุนของธนาคาร เนื่องจากในปัจจุบันสถานะตลาด และโครงสร้างองค์กรของธนาคารมีความแตกต่างกัน จึงไม่มีระบบการบริหารความเสี่ยงใดที่สามารถใช้ได้กับทุกธนาคาร แต่ละธนาคารจะต้องพัฒนาแผนการบริหารความเสี่ยงที่เหมาะสมต่อความจำเป็นและสภาพการณ์ของตน ทั้งนี้ระเบียบแบบแผนของการบริหารความเสี่ยงจะต้องเพิ่มมากขึ้นไปตามปัจจัยต่างๆ อาทิเช่น ขนาดความซับซ้อนและความแตกต่างกันในโครงสร้างธุรกิจ อย่างไรก็ตาม ระบบบริหารความเสี่ยงที่ดีย่อมจะมีลักษณะพื้นฐานหลักที่เหมือนกัน เช่น ระบบบริหารความเสี่ยงที่ดีควรเป็นอิสระจากการดำเนินงานในธุรกิจที่ต้องการควบคุมและบริหารความเสี่ยงนั้นโดยตรง แนวคิดหลักในการบริหารความเสี่ยงประกอบด้วย การระบุถึงความเสี่ยงที่มีอยู่ในธนาคาร (Risk Identification) การวัดความเสี่ยง (Risk Measurement) การบริหารความเสี่ยง (Risk Management) การตรวจสอบและควบคุมความเสี่ยง (Risk Monitoring and Control) (สมาคมธนาคารไทย, 2546)

การบริหารสถาบันการเงินมีลักษณะในการจัดหาแหล่งเงิน (Source of Fund) ที่เกิดภาระในการจ่ายดอกเบี้ย (Interest Bearing Liability) หรือ ผลตอบแทนให้แก่แหล่งเงิน คือ ดอกเบี้ยจ่ายสำหรับเงินฝากและเงินกู้ยืม รวมถึงผลตอบแทนในส่วนของผู้ถือหุ้น รายได้ที่จะนำมาจ่ายผลตอบแทนให้กับแหล่งเงินดังกล่าว จะต้องมาจากผลประโยชน์ที่ได้นำเงินนั้นไปใช้ (Use of Fund) คือการนำเงินไปให้สินเชื่อบริษัทในหลักทรัพย์ หรือ ตลาดเงินที่ถือเป็นสินทรัพย์ที่ก่อให้เกิดรายได้ (Earning Asset) ความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นในการบริหารสินทรัพย์และหนี้สินก็คือ โอกาสที่รายได้และเงินต้นจากสินทรัพย์ที่ไม่ได้รับคืนตามเงื่อนไขที่กำหนดและแหล่งเงินที่ได้มาถูกเรียกคืนก่อนกำหนด หรือผลกระทบในทางลบต่อรายได้และส่วนของผู้ถือหุ้นเมื่อเกิดความเสี่ยงด้านต่างๆ

ประเภทของความเสี่ยงในธุรกิจธนาคาร

1. ความเสี่ยงด้านสินเชื่อ (Credit Risk)
2. ความเสี่ยงด้านการตลาด (Market Risk)
3. ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติการ (Operation Risk)
4. ความเสี่ยงด้านเงินทุน (Capital Risk)

ในบางสถาบันอาจจะแยกประเภทความเสี่ยงออกมาได้มากกว่า 4 ประเภทข้างต้น เพื่อประโยชน์ในการบริหาร เช่น แยกความเสี่ยงด้านตลาดออกเป็น ความเสี่ยงด้านอัตราดอกเบี้ย (Interest Rate Risk) ความเสี่ยงด้านสภาพคล่อง (Liquidity Risk) ความเสี่ยงด้านอัตราแลกเปลี่ยน (Foreign Exchange Risk) ความเสี่ยงของมูลค่าหลักทรัพย์ที่ลงทุน (Portfolio Investment Risk) เป็นต้น หรืออาจเรียกว่า เป็นความเสี่ยงทางธุรกิจและกลยุทธ์ (Business Strategic Risk) ความเสี่ยงด้านกฎระเบียบและกฎหมาย (Compliance/Legal Risk)

ความเสี่ยงด้านสินเชื่อ (Credit Risk)

คือความเสี่ยงที่เกิดขึ้นกับผลกำไรหรือเงินทุนของธนาคารที่ลดลง อันเกิดขึ้นจากการที่ไม่ได้รับชำระคืนเงินต้นที่ให้ลูกค้ากู้ยืมและการลงทุน หรือได้รับชำระช้ากว่ากำหนดจากเงื่อนไขที่ได้ตกลงไว้ ความเสี่ยงด้านสินเชื่อจะปรากฏอยู่ในทุกกิจการของธนาคาร แต่จะมีขนาดรุนแรงมากหรือน้อยก็จะมีสาเหตุมาจากปริมาณสินเชื่อที่ให้กับลูกค้าและคุณภาพของลูกค้าที่แสดงออกในรูปของความสามารถการชำระดอกเบี้ยหรือเงินต้นอยู่ในระดับใด เพราะสินเชื่อเป็นสินทรัพย์ที่ก่อให้เกิด

รายได้ที่มีสัดส่วนต่อสินทรัพย์รวมสูงสุดและเป็นสินทรัพย์ที่ให้ผลตอบแทนสูงกว่าการลงทุนด้านอื่นๆ เพราะมีส่วนต่างดอกเบี้ยรับกับต้นทุนของเงินสูงสำหรับสินเชื่อปกติที่มีคุณภาพดี ยิ่งไปกว่านั้นอัตราดอกเบี้ยที่เรียกเก็บก็สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามสภาวะของตลาดเงิน ความเสี่ยงด้านสินเชื่อจึงเป็นสาเหตุหลักที่ก่อให้เกิดความล้มเหลวในการบริหารธนาคารเมื่อเกิดวิกฤตการณ์ทางการเงิน โดยความเสี่ยงด้านสินเชื่อจะเกิดขึ้นจากปัจจัยหลายๆ ด้าน เช่นองค์ประกอบของสินเชื่อที่ธนาคารอนุมัติไปอยู่ในภาคอุตสาหกรรมใดอุตสาหกรรมหนึ่ง ประเภทลูกค้าที่เป็นนิติบุคคลหรือ

บุคคลธรรมดา ระดับของความเสี่ยงที่เรียกว่าคุณภาพ (Grade) หรืออันดับ (Rank) ขนาดของสินเชื่อ และประเภทของหลักประกัน

ความเสี่ยงด้านสินเชื่อจะเกี่ยวข้องกับกระบวนการบริหารสินเชื่อตั้งแต่เริ่มกำหนดนโยบายด้านสินเชื่อที่รวมถึงการบริหารความเสี่ยงเพื่อเป็นแนวทางในการพิจารณาการขอสินเชื่อ การตรวจสอบข้อมูลและการวิเคราะห์สินเชื่อ การพิจารณาอนุมัติ การเบิกจ่ายเงิน การเรียกเก็บหรือรับชำระเงิน การติดตามและประเมินผลด้านคุณภาพ การเร่งรัดเมื่อไม่สามารถปฏิบัติตามเงื่อนไข จนถึงการดำเนินคดีทางกฎหมายฟ้องร้องบังคับคดีจำหน่ายทรัพย์ และสืบทรัพย์อื่นเพิ่มเติมในกรณีได้รับชำระไม่ครบถ้วน

ขั้นตอนหลักของการบริหารสินเชื่อที่สอดคล้องกับการบริหารความเสี่ยง ประกอบด้วย ขั้นตอนการเริ่มต้น ขั้นตอนการบริหารความสัมพันธ์กับลูกค้า ขั้นตอนการควบคุมและการแก้ปัญหา

ความเสี่ยงด้านการตลาด (Market Risk)

หมายถึง ความเสี่ยงที่เกิดจากการเคลื่อนไหวของอัตราดอกเบี้ย อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ และราคาตราสารในตลาดเงินตลาดทุนที่มีผลกระทบในทางลบต่อรายได้ และเงินกองทุนของสถาบันการเงิน ความเสี่ยงจากตลาดสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท คือ ความเสี่ยงจากอัตราดอกเบี้ย ความเสี่ยงจากอัตราแลกเปลี่ยน และความเสี่ยงจากราคา

ความเสี่ยงด้านอัตราดอกเบี้ย (Interest Rate Risk)

เป็นความเสี่ยงที่รายได้หรือเงินกองทุนได้รับผลกระทบในทางลบจากการเปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ยของรายการสินทรัพย์ หนี้สิน และรายการนอกงบดุลทั้งหมดที่มีความอ่อนไหวต่ออัตราดอกเบี้ย (Rate Sensitive Items) ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อรายได้ดอกเบี้ยสุทธิ (Net Interest Income) มูลค่าตลาดของรายการเพื่อค้า (Trading Account) และรายได้และค่าใช้จ่ายอื่นที่สัมพันธ์กับอัตราดอกเบี้ย เช่น ค่าธรรมเนียมการกู้ยืม ค่าธรรมเนียมการให้บริการเงินฝาก และค่าใช้จ่าย เนื่องจากการกันสำรอง เป็นต้น ความเสี่ยงจากอัตราดอกเบี้ยมีแหล่งที่มาดังนี้

Repricing Risk เป็นความเสี่ยงที่เกิดจากความแตกต่างของระยะเวลาการกำหนดอัตราดอกเบี้ยใหม่ (สำหรับสัญญาที่มีอัตราดอกเบี้ยลอยตัว) และอายุสัญญา (สำหรับสัญญาที่มีอัตราดอกเบี้ยคงที่) ของสินทรัพย์ หนี้สิน และรายการนอกงบดุล เช่น หากสถาบันการเงินให้สินเชื่อระยะยาวอัตราดอกเบี้ยคงที่โดยมีแหล่งเงินทุนจากเงินฝากระยะสั้น กรณีที่อัตราดอกเบี้ยในตลาดมีแนวโน้มปรับตัวสูงขึ้นสถาบันการเงินจะมีความเสี่ยงที่รายได้ในอนาคตจะลดลงหากดอกเบี้ยเงินฝากปรับตัวสูงขึ้นในระยะเวลาอันสั้น ขณะที่อัตราดอกเบี้ยของการให้สินเชื่อจะคงที่ไปตลอดอายุสัญญาซึ่งเป็นระยะยาว

Basis Risk เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของอัตราดอกเบี้ยตลาดแล้วทำให้อัตราดอกเบี้ยรับและจ่ายของสินทรัพย์ หนี้สิน และรายการนอกงบดุลแต่ละรายการที่อิงกับอัตราดอกเบี้ยต่างกัน หรือเป็นเครื่องมือทางการเงินต่างชนิดกัน เกิดการเปลี่ยนแปลงไม่เท่ากัน เช่นเมื่ออัตราดอกเบี้ยระยะสั้นในตลาดเพิ่มขึ้น 50 bps อัตราดอกเบี้ยเงินฝากที่อิงกับอัตราดอกเบี้ย LIBOR 3 เดือนอาจเพิ่มขึ้น 50 bps ในขณะที่อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ อาจเพิ่มขึ้นเพียง 25 bps ณ ขณะใดขณะหนึ่ง

Yield Curve Risk เกิดจากการเปลี่ยนแปลงรูปร่างและความชันของเส้น Yield Curve ไปจากที่คาดการณ์ไว้เดิมแล้วส่งผลกระทบในทางลบกับรายได้หรือมูลค่าทางเศรษฐกิจ เช่นมูลค่าของการป้องกันความเสี่ยงจากการมีสินทรัพย์เป็นพันธบัตรรัฐบาลอายุ 10 ปี (Long) โดยการขาย (Short) พันธบัตรอายุ 5 ปี หากดอกเบี้ยระยะยาวที่เปลี่ยนแปลงมากกว่าการเพิ่มขึ้นของอัตราดอกเบี้ยระยะสั้น นั่นคือ เส้น Yield Curve ชันขึ้น จะทำให้มูลค่าทางเศรษฐกิจลดลง เพราะมูลค่าสินทรัพย์ซึ่งเป็นพันธบัตรอายุ 10 ปีลดลงมากกว่ามูลค่าหนี้สินซึ่งเป็นพันธบัตรอายุ 5 ปี

Option Risk เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงของอัตราดอกเบี้ยในตลาดส่งผลให้ปริมาณ หรือระยะเวลาที่ได้รับกระแสเงินสดจากเครื่องมือทางการเงินที่มี Option แฝงอยู่เปลี่ยนแปลงแล้วส่งผลกระทบในทางลบต่อรายได้หรือเงินกองทุนของสถาบันการเงิน เช่นสถาบันการเงินซื้อหุ้นกู้ที่ผู้ออกสามารถไถ่ถอนคืนก่อนกำหนดได้ (Callable Debenture) เป็นหุ้นกู้ที่ออกเมื่ออัตราดอกเบี้ยในตลาดเท่ากับร้อยละ 10 จ่ายดอกเบี้ยตามหน้าตั๋ว (Coupon Rate) ด้วยอัตราร้อยละ 10 หุ้นกู้นี้มีอายุ 30 ปี หากอัตราดอกเบี้ยในตลาดลดลงเหลือร้อยละ 8 ผู้ออกหุ้นกู้ อาจไถ่ถอนหุ้นกู้คืนก่อนครบกำหนด ทำให้กระแสเงินสดที่สถาบันการเงินประมาณการว่าจะได้รับการเปลี่ยนแปลงไป อันส่งผลกระทบในทางลบต่อสถาบันการเงินเนื่องจากต้องนำเงินไปลงทุนใหม่ในอัตราดอกเบี้ยตลาดที่ต่ำกว่าเดิม หรือกรณีที่ลูกค้าธนาคารมีสินเชื่อเงินเบิกเกินบัญชี เพราะลูกค้าสามารถถอนเงินเกินบัญชีได้โดยไม่ต้องแจ้งล่วงหน้า

สินเชื่อและเงินฝากมีความเสี่ยงประเภท Option Risk เช่นเดียวกันในกรณีลูกหนี้สามารถจ่ายคืนเงินกู้ก่อนกำหนดเพียงบางส่วนหรือทั้งหมดในเวลาใดก็ได้โดยไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมใดๆ แก่สถาบันการเงิน เรียกว่าความเสี่ยงจากการจ่ายคืนเงินกู้ก่อนกำหนด (Prepayment Risk) หรือกรณีลูกค้าอาจถอนเงินฝากก่อนครบกำหนด ซึ่งทั้งสองกรณีทำให้ประมาณการกระแสเงินสดของสถาบันการเงินเปลี่ยนแปลงไป และอาจได้รับผลกระทบในทางลบหากต้องนำเงินไปลงทุนใหม่ในอัตราดอกเบี้ยที่ต่ำกว่าเดิมหรือต้องระดมเงินฝากในอัตราดอกเบี้ยที่สูงขึ้น ความเสี่ยงจาก Option จึงมีความสำคัญและต้องนำมาพิจารณาในการประเมินความเสี่ยงจากอัตราดอกเบี้ย

ความเสี่ยงจากอัตราแลกเปลี่ยน (Foreign Exchange Risk)

เป็นความเสี่ยงที่รายได้หรือเงินกองทุนได้รับผลกระทบในทางลบเนื่องจากความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยนเนื่องมาจากการทำธุรกรรมในสกุลเงินต่างประเทศ หรือจากการมีสินทรัพย์หรือหนี้สินในเงินสกุลต่างประเทศ การพิจารณาความเสี่ยงด้านอัตราแลกเปลี่ยนควรแยกเป็น 2 กรณีคือความเสี่ยงที่เกิดจากการทำธุรกรรมสกุลเงินตราต่างประเทศ (Transaction Risk) และความเสี่ยงที่เกิดจากการแปลงมูลค่าจากเงินสกุลต่างประเทศเป็นสกุลเงินท้องถิ่น (Translation Risk)

ความเสี่ยงจากราคา (Price Risk)

เป็นความเสี่ยงที่รายได้หรือเงินกองทุนได้รับผลกระทบในทางลบเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของราคาดราสารหนี้และตราสารทุน ทำให้มูลค่าของพอร์ตเงินลงทุนเพื่อค้าและเพื่อขาย ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อการทำกำไรของสถาบันการเงินลดลง

ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติการ (Operation Risk)

เป็นความเสี่ยงที่เกิดขึ้นจากค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานเพิ่มสูงขึ้นกว่าที่คาดไว้หรือกำหนดไว้ในงบประมาณ ซึ่งเกิดจากปัจจัยภายนอกที่ธนาคารไม่สามารถควบคุมได้ ซึ่งไม่ใช่การทุจริตหรือน้อยโกง เช่น การเปลี่ยนแปลงอัตราค่าจ้าง ภาษีอากร ที่ไม่สามารถผลักภาระได้ หรือเป็นความเสี่ยงทั้งทางตรงและทางอ้อมที่เป็นผลจากความไม่เพียงพอ หรือเกิดความผิดพลาดในกระบวนการปฏิบัติงานภายในธนาคารที่เกิดจากพนักงานระบบงาน หรือจากเหตุการณ์ภายนอก รวมถึงค่าใช้จ่าย

ที่จะแก้ไขหรือควบคุมปัญหาที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน ตลอดจนการจ่ายชดเชยให้กับบุคคลที่สาม ลักษณะความเสี่ยงด้านการปฏิบัติการจะเกี่ยวกับความถี่ของโอกาสที่จะเกิดขึ้นและขนาดความเสียหายที่จะเกิดมีมากหรือน้อย คือถ้าโอกาสเกิดขึ้นบ่อยแต่ความเสียหายอยู่ในระดับต่ำก็อาจจะพัฒนาความชำนาญของผู้ปฏิบัติงานได้เพื่อป้องกันความผิดพลาด เช่น การรับหรือจ่ายเงินจากการรับฝากหรือเบิกถอนเงินของพนักงานที่เคาน์เตอร์ภายในวงเงินที่กำหนดไว้ที่อยู่ในจำนวนไม่สูงสำหรับพนักงานที่จะกระทำได้เพียงลำพัง เพราะโดยปกติธนาคารจะมีระบบการตรวจสอบโดยพนักงานมากกว่า 1 คน สำหรับรายการที่มีวงเงินสูง แต่ถ้าเป็นความเสียหายที่โอกาสเกิดขึ้นน้อยแต่ความเสียหายจะรุนแรงก็ต้องมีวิธีการป้องกันล่วงหน้า หรือสร้างระบบสัญญาณเตือนภัยว่าอาจจะเกิดความเสียหายนั้น เช่น กรณีของการเกิดอัคคีภัยของศูนย์คอมพิวเตอร์ เป็นต้น

ความเสี่ยงด้านเงินทุน (Capital Risk)

เป็นความเสี่ยงที่เกิดจากผลรวมของความเสี่ยงด้านต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ทำให้ทุนของธนาคารลดลงจนไม่อยู่ในระดับความเพียงพอที่จะดำเนินธุรกิจต่อไปได้ใน 2 ลักษณะ คือ ไม่เพียงพอตามหลักเกณฑ์และข้อกำหนดของทางการ หรือไม่เพียงพอต่อภาระหนี้สินที่ต้องชำระหรือมูลค่าของสินทรัพย์ตามราคาตลาดต่ำกว่าภาระหนี้สินที่เรียกว่า ทุนตามบัญชีสุทธิติดลบ (Negative Cleaned Book Value) และผู้ถือหุ้นเดิมไม่ต้องการที่จะเพิ่มทุนให้กับธนาคารอีก ความเสี่ยงด้านเงินทุนจะนำไปสู่การเข้าควบคุมของทางการ ถูกควบรวม หรือเลิกกิจการ

ตารางที่ 4.1 เปรียบเทียบความเพียงพอของเงินทุนของธนาคารที่กำหนดโดย FDIC Improvement Act ของประเทศสหรัฐอเมริกา

ลักษณะของเงินทุน	เงินกองทุนชั้นที่ 1 ที่ปรับมูลค่าตลาดแล้ว (Tier I Risk-Based Capital)	อัตราส่วนผู้ถือหุ้นต่อสินทรัพย์ (Leverage Ratio)
ระดับที่ดี (Well Capitalized)	6%	5%
ระดับที่มีความเพียงพอ (Adequately Capitalized)	4%	4%
ระดับที่มีความเพียงพอต่ำ (Under Capitalized)	น้อยกว่า 4%	น้อยกว่า 4%
ระดับที่มีความเพียงพอต่ำมาก	น้อยกว่า 4%	น้อยกว่า 4%

(Significant Under Capitalized)

ระดับวิกฤตที่เงินทุนไม่เพียงพอ

2% หรือน้อยกว่า

(Critical Under Capitalized)

ที่มา: สมาคมธนาคารไทย (2546)

การบริหารความเสี่ยงด้านอัตราดอกเบี้ยของธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่ของไทย

ธนาคารกรุงเทพ

อัตราดอกเบี้ยเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่มีผลกระทบต่อรายได้ดอกเบี้ยจากสินทรัพย์ และรายจ่ายดอกเบี้ยของหนี้สินของธนาคาร ธนาคารมีความเสี่ยงเมื่ออัตราดอกเบี้ยในแต่ละประเภท ดังกล่าวมีการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ไม่สอดคล้องกันซึ่งจะมีผลกระทบต่อรายได้ดอกเบี้ยสุทธิ ของธนาคาร (ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน), 2547)

ธนาคารได้จัดตั้งคณะกรรมการบริหารสินทรัพย์และหนี้สิน เพื่อกำหนดแนวทางการบริหารสินทรัพย์และหนี้สินของธนาคาร โดยการควบคุมให้ความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงของอัตราดอกเบี้ยอยู่ในระดับที่ยอมรับได้ และมีความผันผวนน้อยที่สุด ทั้งนี้ ต้องสอดคล้องตามนโยบายที่คณะกรรมการบริหารความเสี่ยงและคณะกรรมการธนาคารกำหนด

การบริหารสินทรัพย์และหนี้สิน (Asset and Liability Management) มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อการวางแผนจัดการและควบคุมโครงสร้างของสินทรัพย์และหนี้สินที่ใช้ในการดำเนินธุรกิจของธนาคาร ซึ่งรวมถึงสินทรัพย์และหนี้สินที่ระบุทั้งในและนอกงบดุลของธนาคาร เพื่อบรรลุเป้าหมายที่ธนาคารจะสามารถได้รับผลตอบแทนสูงสุด โดยมีสภาพคล่องทางการเงินและเงินกองทุนที่เพียงพอในการดำเนินธุรกิจ มีการบริหารความเสี่ยงด้านอัตราดอกเบี้ย อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศที่มีประสิทธิภาพ และมีต้นทุนของเงินทุนต่ำที่สุด โดยคณะกรรมการธนาคารและคณะกรรมการบริหาร มีความรับผิดชอบในการพิจารณาอัตราส่วนที่เหมาะสมของสินทรัพย์และหนี้สิน การกำหนดอัตราดอกเบี้ยสินเชื่อและอัตราดอกเบี้ยเงินฝาก รวมถึงเป้าหมายของสภาพคล่องทางการเงินในระยะยาวของธนาคาร ทั้งนี้ การกู้ยืมเงินของธนาคารที่มีระยะเวลาเกินกว่า 1 ปี จะต้องได้รับการอนุมัติจากคณะกรรมการบริหารของธนาคาร คณะกรรมการบริหารสินทรัพย์และ

หนี้สิน (ALCO) จะเป็นผู้กำหนดวิธีการและแนวทางในการปฏิบัติงานโดยได้รับนโยบายจากคณะกรรมการธนาคารและคณะกรรมการบริหาร

องค์ประกอบสำคัญของนโยบายการบริหารสินทรัพย์และหนี้สินของธนาคาร ได้แก่ การบริหารความเสี่ยงจากความผันผวนของอัตราดอกเบี้ย โดยที่ความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงของอัตราดอกเบี้ยจะเกิดขึ้นเมื่อ สินทรัพย์ หนี้สิน และรายการนอกงบดุล ทั้งที่มีและไม่มี ความผันแปรต่อการเปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ย มีรอบระยะเวลาในการเปลี่ยนแปลงดอกเบี้ยหรือการครบกำหนดตามสัญญาไม่ตรงกัน ผลต่างที่เกิดขึ้นอาจส่งผลให้ดอกเบี้ยรับสุทธิของธนาคารได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของระดับอัตราดอกเบี้ยในตลาด โดยทั่วไปธนาคารพาณิชย์จะมีการปล่อยสินเชื่อแบบมีอัตราดอกเบี้ยลอยตัว และมีการรับเงินฝากในประเภทต่าง ๆ ได้แก่ เงินฝากเพื่อเรียก เงินฝากออมทรัพย์ และเงินฝากประจำ อัตราดอกเบี้ยรับและอัตราดอกเบี้ยจ่ายของสินทรัพย์และหนี้สินของธนาคารขึ้นอยู่กับอัตราดอกเบี้ยการปล่อยกู้ขั้นต่ำและอัตราดอกเบี้ยเงินฝากที่ประกาศโดยธนาคาร อัตราดอกเบี้ยดังกล่าวจะถูกปรับตามสถานะของตลาดเงินและสถานะอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ดังนั้น ธนาคารจึงมีกระบวนการติดตามและประเมินความเสี่ยงด้านอัตราดอกเบี้ยอยู่เป็นประจำ เพื่อเป็นการบริหารให้อยู่ในระดับที่ยอมรับได้

ธนาคารกสิกรไทย

การบริหารความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงของอัตราดอกเบี้ยที่เกิดจากความแตกต่างของโครงสร้างอัตราดอกเบี้ยและลักษณะของสินทรัพย์และหนี้สินของธนาคารอยู่ภายใต้การดูแลของคณะกรรมการบริหารสินทรัพย์และหนี้สิน โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ธนาคารได้รับผลตอบแทนสูงสุด ภายใต้ระดับความเสี่ยงที่ได้รับการอนุมัติจากคณะกรรมการบริหารความเสี่ยงขององค์กร และคณะกรรมการธนาคาร ตามลำดับ (ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน), 2547)

ธนาคารได้ประเมินความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ย โดยวิเคราะห์ระยะเวลาการเปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ยของสินทรัพย์และหนี้สิน ซึ่งความแตกต่างของระยะเวลาดังกล่าวของสินทรัพย์และหนี้สิน จะแสดงถึงระดับความเสี่ยงว่ามากหรือน้อยเพียงใด นอกจากนี้ ธนาคารยังได้ประเมินผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ยประเภทต่างๆ ได้แก่ อัตราดอกเบี้ยเงินฝาก อัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืม และอัตราดอกเบี้ยในตลาดเงินตลาดทุน ที่จะมีผลกระทบต่อผลการ

ดำเนินงานของธนาคารในอีก 12 เดือนข้างหน้า ต่อฐานะของสินทรัพย์และหนี้สินทางการเงินของธนาคาร (Sensitivity Analyses) และได้บริหารผลกระทบดังกล่าว โดยจัดการโครงสร้างและสัดส่วนของสินทรัพย์และหนี้สินที่อิงกับอัตราดอกเบี้ยประเภทต่างๆ ให้มีความเหมาะสม

นอกเหนือจากนี้แล้ว ธนาคารได้ใช้เครื่องมือในการวัดความเสี่ยงในรูปแบบของ Value-at-Risk (VaR) ซึ่งเป็นเครื่องมือทางสถิติที่ทำให้สามารถประเมินความเสี่ยงในรูปแบบของค่าความน่าจะเป็น โดยใช้รูปแบบและความสัมพันธ์ทางสถิติในอดีตของตัวแปรต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ทำให้ธนาคารสามารถประเมินความเสียหายสูงสุดที่อาจจะเกิดขึ้นได้ภายใต้ระดับความเชื่อมั่นที่กำหนด

ธนาคารไทยพาณิชย์

ธนาคารมีการทบทวนแนวนโยบายบริหารความเสี่ยงด้านตลาด (Market Risk Policy) ในปี พ.ศ.2547 ในประเด็นที่สำคัญคือ นโยบายอำนาจอนุมัติ หน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การแบ่งแยกความรับผิดชอบ การวัดความเสี่ยง ตลอดจนเครื่องมือที่จะใช้วัดความเสี่ยง นอกจากนี้คณะกรรมการยังได้อนุมัตินโยบายการบริหารความเสี่ยงเพิ่มเติมอีก 2 นโยบาย คือ นโยบายการบริหารฐานะในบัญชีเพื่อการค้า (Trading Book Policy) และนโยบายการบริหารฐานะในบัญชีเพื่อการธนาคาร (Banking Book Policy) (ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน), 2547)

การควบคุมและติดตามของธนาคาร จะมีการกำหนดเพดานความเสี่ยงซึ่งสะท้อนถึงระดับความเสี่ยงที่ธนาคารยอมรับได้ (Risk Appetite) ทั้งนี้ โดยพิจารณาประกอบกับกลยุทธ์และเป้าหมายของธุรกิจและภาวะตลาดในช่วงเวลาใดๆ เพดานความเสี่ยงจะควบคุมขนาดของ Position ช่วงเวลาการทำการ และโอกาสที่จะเกิดการขาดทุน (VaR) ทั้งนี้ในการกำหนดวงเงิน วิธีการ อำนาจอนุมัติ และผู้มีหน้าที่กำกับดูแลจะต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการบริหารสินทรัพย์และหนี้สิน และคณะกรรมการบริหารของธนาคารตามกระบวนการที่กำหนดไว้ในแนวนโยบายความเสี่ยงด้านตลาด (Market Risk Policy Guide)

ธนาคารได้ทำธุรกรรมอนุพันธ์ทางการเงินเป็นส่วนหนึ่งในการบริหารและจัดการความเสี่ยงอันเกิดจากสินทรัพย์และหนี้สินของธนาคาร และเพื่อป้องกันความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจากอัตราดอกเบี้ยการจัดการความเสี่ยงโดยใช้ตราสารทางการเงินนั้นต้องเป็นไปตามนโยบายและแนวทางที่คณะกรรมการธนาคารให้ความเห็นชอบแล้วและมีการควบคุมขั้นตอนการปฏิบัติงานโดยคณะกรรมการบริหารสินทรัพย์และหนี้สินของธนาคาร

ธนาคารกรุงไทย

ธนาคารมีคณะกรรมการบริหารสินทรัพย์และหนี้สิน (Assets and Liabilities Management Committee: ALCO) ทำหน้าที่ในการควบคุมดูแลการบริหารความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ยที่เกิดจากความไม่สอดคล้องกัน (Mismatch) ระหว่างโครงสร้างอัตราดอกเบี้ยกับลักษณะของสินทรัพย์และหนี้สินของธนาคาร ซึ่งธนาคารใช้การวิเคราะห์ความแตกต่างในการปรับตัวของสินทรัพย์และหนี้สินในแต่ละช่วงเวลา (Gap Analysis) เป็นเครื่องมือหนึ่งในการประเมินความเสี่ยงจากการปรับเปลี่ยนอัตราดอกเบี้ยของสินทรัพย์และหนี้สิน ณ เวลาใดเวลาหนึ่ง โดยหากสินทรัพย์และหนี้สินถึงกำหนดชำระ หรือถึงรอบระยะเวลาการปรับเปลี่ยนอัตราดอกเบี้ยภายในระยะเวลาใดเวลาหนึ่ง จะถือว่าสินทรัพย์หรือหนี้สินนั้น มีความอ่อนไหวต่อการเปลี่ยนแปลงของอัตราดอกเบี้ย (ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน), 2547)

นอกจากนั้น ธนาคารยังใช้วิธีการวิเคราะห์แบบจำลองผลกระทบที่จะมีต่อดอกเบี้ยรับสุทธิของธนาคาร (NII Simulation) เพื่อให้ทราบผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากความผันผวนของอัตราดอกเบี้ยต่อดอกเบี้ยรับสุทธิของธนาคาร อันจะส่งผลกระทบต่อเงินกำไรสุทธิของธนาคารในรอบ 12 เดือนข้างหน้า การบริหารความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงของอัตราดอกเบี้ยที่เกิดจากความแตกต่างของโครงสร้างอัตราดอกเบี้ยและลักษณะของสินทรัพย์และหนี้สิน (Mismatch) ของธนาคาร อยู่ภายใต้การดูแลของคณะกรรมการบริหารสินทรัพย์และหนี้สิน โดยมีเป้าหมายให้ธนาคารได้รับผลตอบแทนสูงสุดภายใต้ระดับความเสี่ยงที่ได้รับการอนุมัติจากคณะกรรมการบริหารความเสี่ยงองค์กร และคณะกรรมการธนาคาร ตามลำดับ

ธนาคารกรุงศรีอยุธยา

ธนาคารได้มีการกำหนดกรอบแนวนโยบายการกำกับดูแลความเสี่ยงด้านตลาดของธนาคาร สำหรับควบคุมภายในและลดผลกระทบอันอาจเกิดจากความเสียงด้านตลาดให้อยู่ภายใต้ระดับ หรือ ขอบเขตที่ยอมรับได้ และฝ่ายบริหารความเสี่ยงด้านตลาดเป็นผู้รับผิดชอบในการนำเครื่องมือ บริหารความเสี่ยงประเภท Market Risk อาทิเช่น Value at Risk (VaR) Repricing Gap และ Net Income Simulation มาใช้ และจัดทำ Stress Testing ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะช่วยให้ทราบ ผลกระทบและความรุนแรงจากสถานการณ์ไม่ปกติจนถึงขั้นวิกฤต เพื่อเตรียมหาแนวทางและ มาตรการที่เหมาะสมมาใช้ป้องกันได้อย่างทันทั่วถึงก่อนที่จะเกิดความเสียหายโดยรวม รวมถึงการ วิเคราะห์เพื่อประเมินค่าความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจากธุรกรรมทางการเงินในแต่ละวัน และประเมิน สถานการณ์ของผลกระทบที่เกิดขึ้นหากเกิดการเปลี่ยนแปลงในลักษณะภาพรวมอยู่ตลอดเวลา นอกเหนือจากรายงานสถานะด้านต่างๆ ที่ผู้บริหารจะได้รับในแต่ละวันจากสายงานภายใต้ความ รับผิดชอบโดยตรง โดยฝ่ายบริหารความเสี่ยงจะทำการประเมินความเสี่ยงโดยใช้เครื่องมือดังกล่าว ข้างต้นจัดทำรายงานนำเสนอผลการประเมินต่อผู้บริหารที่เกี่ยวข้องทั้งในลักษณะที่เป็นรายงาน ประจำวัน และรายงานต่อที่ประชุมของคณะกรรมการบริหารสินทรัพย์และหนี้สิน เพื่อให้ คณะกรรมการสามารถประเมินความเสี่ยงที่ธนาคารกำลังเผชิญ ปรับเปลี่ยนและกำหนดกลยุทธ์ให้ เหมาะสมกับสถานการณ์ ตลอดจนลดความเสี่ยงที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของอัตราดอกเบี้ย อัตรา แลกเปลี่ยน ราคาตราสารทุนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน), 2547)

จากการประเมินความเสี่ยง พบว่า ความเสี่ยงหลักด้านตลาดของธนาคาร คือ ความเสี่ยงจาก อัตราดอกเบี้ย เนื่องจาก โครงสร้างอัตราดอกเบี้ยและสินทรัพย์และหนี้สินของธนาคารอยู่ใน ลักษณะที่เป็น Mismatching Fund ซึ่งเป็นความเสี่ยงที่เกิดขึ้นโดยทั่วไปในการทำธุรกิจธนาคาร อย่างไรก็ดีตาม ธนาคารได้มีการบริหารความเสี่ยงด้านนี้อย่างใกล้ชิด โดยจัดทำรายงานเนอต่อคณะ กรรมการบริหารสินทรัพย์และหนี้สิน ภายใต้เครื่องมือในการบริหารความเสี่ยง ทำการจำลอง สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงด้านอัตราดอกเบี้ยเพื่อศึกษาผลกระทบ รวมถึงการศึกษาวุฒิศักกรรมการ ฝากเงินต่อเนื่องเมื่อถึงระยะเวลากำหนดของลูกค้ำซึ่งอยู่ในระดับที่ปลอดภัย เพื่อให้มั่นใจได้ว่า สามารถจัดการความเสี่ยงได้อย่างเหมาะสมและปรับกลยุทธ์ให้สอดคล้องกับสถานการณ์อย่าง ทันทั่วถึง